

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือและปัญหาการฝึกงานห้องสมุดในระดับปริญญาตรี ระหว่างภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยกับห้องสมุดต่าง ๆ เพื่อ เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้การฝึกงานมีประสิทธิภาพขึ้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ

1. หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 11 สถาบัน
จำนวน 11 คน
2. อาจารย์ผู้ควบคุมหรือเคยควบคุมวิชาการฝึกงานห้องสมุดจากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
ในข้อ 1 จำนวน 27 คน
3. หัวหน้าห้องสมุดที่ให้ความร่วมมือในการฝึกงาน จำนวน 125 คน
4. บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานห้องสมุดแก่นักศึกษาจากห้องสมุดในข้อ 3 จำนวน 373 คน โดยเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยกลุ่มใหญ่ที่สุด (252 คน) รองลงมาเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดประชาชน และหอสมุดแห่งชาติตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนหัวหน้าห้องสมุดที่ให้ความร่วมมือในการฝึกงาน และจำนวนบรรณารักษ์
ผู้ให้การฝึกงานที่เป็นกลุ่มประชากร แยกตามประเภทห้องสมุด

ประเภทห้องสมุด	จำนวนหัวหน้าห้องสมุด (คน)	จำนวนบรรณารักษ์ ผู้ให้การฝึกงาน (คน)
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย	55	252
ห้องสมุดโรงเรียน	42	66
ห้องสมุดเฉพาะ	17	27
ห้องสมุดประชาชน	9	13
ห้องสมุดแห่งชาติ	2	15
รวม	125	373

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจำนวน 4 ชุด

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับรายวิชาการฝึกงานห้องสมุดในระดับปริญญาตรี อันได้แก่ ผู้ควบคุมรับผิดชอบวิชาการฝึกงาน การเปิดสอนวิชาการฝึกงาน คุณสมบัติของนักศึกษาที่ลงทะเบียน ในรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด การคัดเลือกจัดส่งนักศึกษาไปฝึกงานในห้องสมุดแต่ละประเภท จำนวนชั่วโมงในการฝึกงาน ตอนที่ 2 ความร่วมมือในการฝึกงานห้องสมุด ได้แก่ ห้องสมุดที่ภาควิชา ขอความร่วมมือ ระยะเวลาในการติดต่อ งบประมาณ รายละเอียดที่ภาควิชาแจ้งให้ห้องสมุด ทราบถึง จำนวนนักศึกษาที่ส่งไปฝึกงาน ประเภทของงานที่ฝึก ระยะเวลาที่ส่งอาจารย์ออกไป ติดตามผล การประเมินผล การสัมมนาหลังการฝึกงาน และข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงาน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบ ได้แก่ อายุ วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ประสบการณ์ การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และประสบการณ์ในการควบคุมวิชาการฝึกงานห้องสมุด ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุด ในเรื่องเกี่ยวกับ ระยะเวลาในการ

ฝึกงาน บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของนักศึกษา ประเภท
ของงานที่ฝึก ระยะเวลาในการออกติดตามผล และการประเมินผล ตอนที่ 3
ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด และข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามชุดที่ 3 สำหรับหัวหน้าห้องสมุดที่ให้ความร่วมมือในการฝึกงาน แบ่งเป็น
2 ตอน คือ ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุดในระดับปริญญาตรี ได้แก่ จำนวน
บรรณารักษ์ การจัดบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน ค่าวัสดุฝึก ระยะเวลาในการฝึกงาน
การปฐมนิเทศ และคู่มือการฝึกงาน ตอนที่ 2 ความร่วมมือในการฝึกงาน ได้แก่
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ห้องสมุด เคยให้ความร่วมมือ วิธีการที่ห้องสมุดแจ้งให้ภาควิชาทราบ
ถึงการให้ความร่วมมือ จำนวนนักศึกษาที่ฝึกความรู้ของนักศึกษา ประเภทงานที่ให้การฝึก
การประเมินผล ผลดีผลเสียที่ห้องสมุดได้รับและข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามชุดที่ 4 สำหรับบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน
ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบ ได้แก่ อายุ วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ประสบการณ์
การทำงาน ประสบการณ์การให้การฝึกงาน งานที่ฝึกให้นักศึกษา และข้อเสนอแนะ
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุด ในเรื่องเกี่ยวกับ ความจำเป็นในการฝึกงาน
การปฐมนิเทศ แนวทางในการฝึกงาน วิธีการฝึกงาน การติดตามผล ความรู้ที่นักศึกษาได้รับ
และการประเมินผล ตอนที่ 3 ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด ได้แก่ การประสานงาน
ของภาควิชากับห้องสมุด พื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และความพร้อมของนักศึกษา
ระยะเวลาในการฝึกงาน การนิเทศการฝึกงาน วิธีการฝึกงาน สถานที่ฝึก งบประมาณ
การวัดผลและประเมินผล และข้อเสนอแนะ

เพื่อให้แบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ และมีความถูกต้อง
ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และอาจารย์
ของวิทยาลัยครูสวนสุนันทา และวิทยาลัยครูธนบุรี จำนวน 6 คน ห้องสมุดที่ให้การฝึกงานแก่
ภาควิชา . . . 9 แห่ง ได้แก่ 1) วิทยาลัยครูเทพสตรี 2) วิทยาลัยครูนครปฐม 3)
โรงเรียนด่านสำโรง 4) โรงเรียนบางกะปิ 5) โรงเรียนปทุมคงคา 6) โรงเรียน
วัดเขมาภิรตาราม 7) โรงเรียนสตรีรัตนบุรี 8) โรงเรียนสมุทรปราการ 9) โรงเรียน
สายปัญญา ระหว่างวันที่ 20 - 30 กรกฎาคม 2530 ผลการทดสอบได้แก้ไขแบบสอบถาม

ชุดที่ 1-3 เกี่ยวกับการใช้คำถามที่เหมาะสมเพียงเล็กน้อย สำหรับแบบสอบถามชุดที่ 4 คือ ในตอนที่ 3 ปัญหาการฝึกงานห้องสมุดมีการเรียงลำดับปัญหาไม่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจาก ได้ถามปัญหาการประสานงานของภาควิชากับห้องสมุด ปัญหาระยะเวลาในการฝึกงาน จากนั้น ได้ถามถึงปัญหาพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และความพร้อมของนักศึกษาแล้วจึงกลับไปถามถึงปัญหาวิธีการฝึกงาน การนิเทศการฝึกงาน สถานที่ งบประมาณ การวัดผลและ ประเมินผลการฝึกงาน การเรียงลำดับปัญหาทำให้ผู้ตอบเกิดความสับสน ความคิดไม่ต่อเนื่อง เพราะถ้าถามถึงการประสานงานของภาควิชากับห้องสมุด ควรตามด้วยปัญหาเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของนักศึกษา แล้วจึงถามปัญหาที่เกี่ยวกับการฝึกงานที่บรรณารักษ์ ประสบอยู่ การแก้ไขแบบสอบถามจึงได้เปลี่ยนลำดับปัญหาใหม่ ดังนี้ โดยเริ่มจาก การประสานงาน ระหว่างภาควิชากับห้องสมุด พื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และความพร้อมของนักศึกษา ระยะเวลาในการฝึกงาน การนิเทศการฝึกงาน วิธีการฝึกงาน สถานที่ฝึกงาน งบประมาณ การวัดผลและประเมินผลการฝึกงาน (แบบสอบถามทั้ง 4 ชุด ที่แก้ไขแล้วได้นำเสนอในภาคผนวก ข)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบและแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยได้นำส่งทางไปรษณีย์ไปยังภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ 11 แห่ง และห้องสมุดที่ให้การฝึกงาน 125 แห่ง ตั้งแต่วันที่ 7-9 กันยายน 2530 ต่อมาเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2530 ได้ส่งจดหมายทวงแบบสอบถามไปยังผู้ที่ยังไม่ได้ ส่งแบบสอบถาม จำนวน 70 ฉบับ รวมระยะเวลาที่ใช้ในการรวบรวมแบบสอบถามประมาณ 2 เดือน (7 กันยายน - 30 ตุลาคม 2530) ในขั้นสุดท้ายปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืนมา ดังนี้ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนแบบสอบถามที่แจกและได้รับคืน

กลุ่มประชากร	จำนวนแบบสอบถาม ที่แจก	จำนวนแบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ
หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์	11	10	90.90
อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงาน	27	25	92.59
หัวหน้าห้องสมุดที่ให้การฝึกงาน	125	100	80.00
บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน	373	302	80.96

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้รับจากประชากรทั้ง 4 กลุ่ม ได้ใช้สถิติต่อไปนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

$$P = \text{อัตราส่วนร้อยละ}$$

$$f = \text{จำนวนคนที่ตอบข้อนั้น ๆ}$$

$$N = \text{จำนวนคนทั้งหมดที่ตอบข้อนั้น ๆ}$$

2. ค่าเฉลี่ยมัชฌิม เลขคณิต โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ}$$

$$f = \text{ความถี่}$$

$$X = \text{คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)}$$

$$N = \text{จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละข้อ}$$

การแปลความข้อมูล ผู้วิจัย แปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

4.6 - 5.0	มากที่สุด
3.6 - 4.5	มาก
2.6 - 3.5	ปานกลาง
1.6 - 2.5	น้อย
1.0 - 1.5	น้อยที่สุด

3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร

$$SD = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \frac{(\sum fX)^2}{N}}$$

SD = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

f = ความถี่

X = คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)

N = จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละข้อ

ผลการวิเคราะห์นำเสนอในบทที่ 4